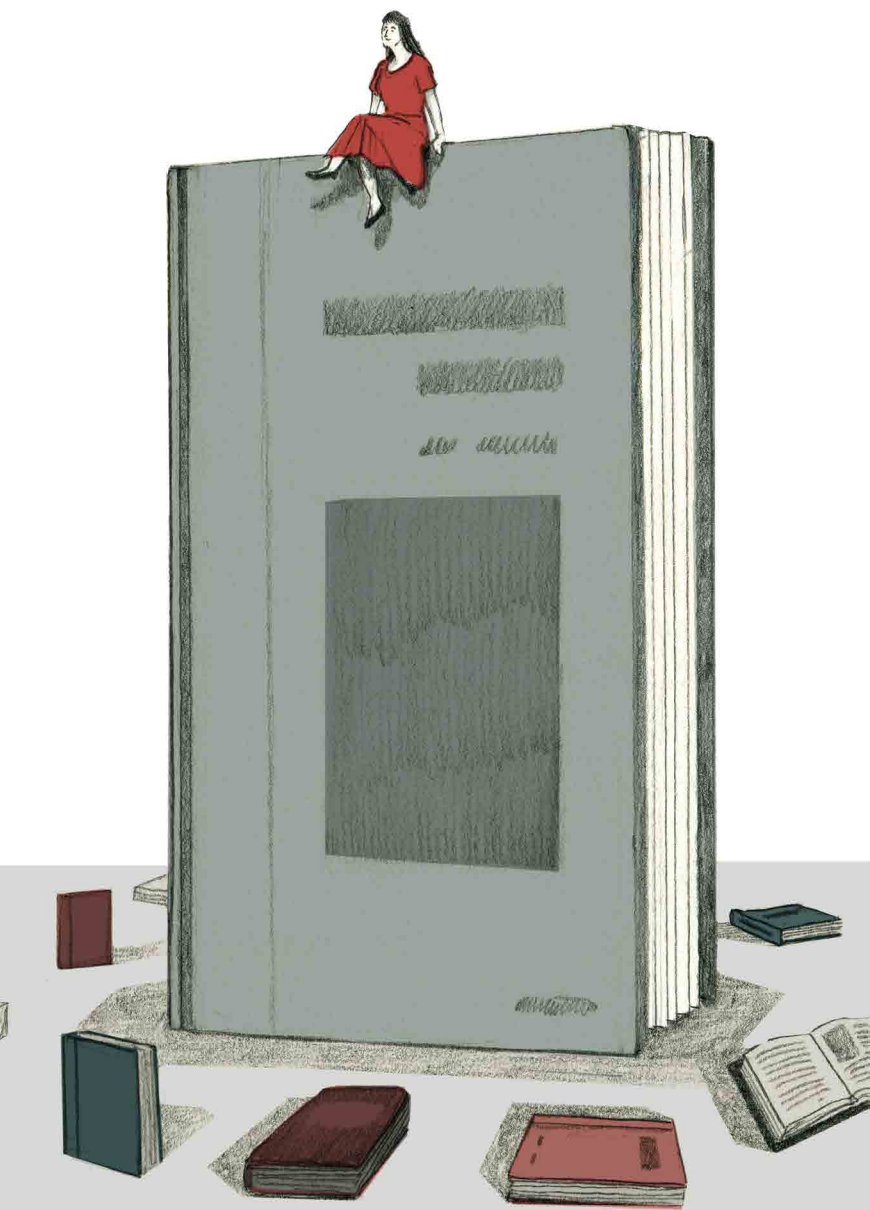

2

Dobrá odpověď

Ta anketa se jmenuje Dobrá kniha. Vychází každoročně už řadu let v Katolickém týdeníku; jde o obdobu Knihy roku známé z Lidových novin. Tam i tam hlasují oslovené osobnosti činné zejména v kultuře a vyzdvihují tři tituly vydané v uplynulém roce.

V Katolickém týdeníku vše organizuje můj kamarád Jan Paulas. Literátům, překladatelům, teologům a filozofům pokládá následující dotaz: „Které tři knihy vydané v minulém roce Vám udělaly největší radost?“ Tak nějak mimo soutěž se asi rozumí, že nikdo nebude hlasovat pro titul, který sám napsal, přeložil, editoval nebo který byl vydán v nakladatelství, kde pracuje. Nebudeme přece chválit vlastní peří, jsme skromní a skromnost nás zdobí.

Tak to fungovalo, dokud Honza jeden rok neoslovil mou další kamarádku Marii Svatošovou. Ano, to

je ta lékařka, která v Česku založila hospice. Marie se s tím nepárala ani tentokrát, dala hlas jen jedné knize (to pravidla připouštějí) – a to své vlastní! Lo-ni jednu knihu napsala, ta byla vydána a je to právě ona, která jí udělala největší radost.

V redakci ovšem vypuklo dilema, což berme jako eufemismus pro mírné zděšení. Mezi respondenty téhle ankety bývá dost autorů, ale všichni dosud poslušně hlasovali pro tituly napsané jinými autory. Kam by to došlo, kdyby lidi začali hlasovat sami pro sebe? Co ale s tím Mariiným hlasem? Ta její kniha je zajímavá, ano, hlasovalo pro ni i dost jiných, ale takhle to přece nejde. Nejlepší by bylo, kdyby to sama nějak změnila, ale jak jí to říct, aby se neurazila? Zapeklitá situace...

Kamarád Honza věděl, že se kamarádím i s Marií, tak se obrátil na mě, jestli bych to nezkusil nějak vyjednat. „Je to žinantní, ale vypadalo by to fakt blbě, kdyby paní doktorka hlasovala sama pro sebe. Mohl bys to s ní zkusit nějak opatrně probrat?“ hovořil ke mně pan redaktor. Já ale věděl, že opatrně našlapovat rozhodně nemusím. Marie je velmi přímý člověk, a je proto možné s ní hovořit zpříma. Věděl jsem, že to vezme v pohodě, rozhodně se neurazí.

Opravdu to tak bylo. „Aha! Tak ony tam nemají být vlastní knihy! Tak to беру zpět, pošlu ti mailem nějaké své zážitky z četby, doporučím ti několik skvělých knih. Ale když se mě redakce ptala, jaká kniha mi udělala největší radost, tak to prostě byla ta moje.“

Za pár hodin došel opravený tip a anketa Dobrá kniha byla zachráněna. A mně docvaklo, že spousta respondentů v mnoha předchozích ročnících soutěže zřejmě vůbec nepochopila zadání. Marie ho dost možná uslyšela jako první. Pokud mi vyšla kniha, kterou jsem sám napsal, sám se s ní trápil a dal do ní kus Aleše, přece není možné, aby mi větší radost udělal ilustrovaný výbor Karafiátových Broučků?! Redakce se přece neptala na nejlepší knihu, ale na největší radost.

A pokud to už někdo před Marií pochopil přesně a správně, odpověděl falešně: Přece nebudu hlasovat sám pro sebe, to by bylo trapné. Trochu radosti jsem měl přece i ze Starých pověstí beduínských, tak tam napíšu je.

Takhle se to pytlíkovovalo léta, dokud Marie Svatošová neuslyšela přesně, na co se jí redakce ptá, a ne odpověděla po pravdě. Ejhle člověk!

Ty, který rozumíš člověčí radosti, prosím tě právě o tohle. Slyšet jasně, co kdo říká, a nekontaminovat svou reakci konvencemi či obavami. Být schopen reagovat přímo a pravdivě, bez nejistot, že to může někomu připadat nevhodné. Jinak bychom přestali naslouchat a zapomněli, jaké je to, být sám sebou. Kvůli konvencím se přece člověk dobré odpovědi vzdát nesmí. Kvůli nikomu.

Žula nad zlato

V životě jsem se naučil spoustu věcí, a drtivou většinu z nich jsem záhy zapomněl. Jsem tomu celkem rád. Škola, jak jsem ji zažil, byla na principu osvojování vědomostí a jejich následného zapomínání asi přímo založena – jinak si to neumím vysvětlit. Kantoři nás měli tedy správně zkoušet nejen z toho, co všechno víme, ale po úspěšném absolvování zkoušky taky proklepnout, jestli jsme to úspěšně zapomněli. „Jmenuj pět básnických sbírek Jarmily Glazarové. Víš, opravdu to víš? Tak to je s tebou nahnuté.“

Chápu, že u takových zkoušek by se dalo velmi snadno podvádět, člověk by ani nepotřeboval tahák, a tak by se neobešly, Vševědoucí, bez tvé laskavé přítomnosti za katedrou. Jen ty nám totiž vidíš až do ledvin. Možná ale nemáš pedagogické minimum, a tak to asi vážne na tomhle.

Zapomínání je totiž velmi ozdravný proces. Pokud si budeme celý život pamatovat nejen přesné datum bitvy u Thermopyl, ale třeba i to, jak se nám sousedovic kluci posmívali, když jsme dali omylem vlastní gól, nepůjde se nám životem právě snadno, ponese-me toho s sebou zkrátka zbytečně moc.

Ideální by bylo, pokud by si člověk mohl vybrat, nač zapomenout a co si v kebuli podržet. Tady bys nám Ty, který si prý pamatuješ i to, co se teprve stane, mohl velmi prospět. Ne, že by ty Thermopyly současného člověka nějak ohrožovaly, pokud si je pamatuje, ale třeba tam zabírají místo pro něco aktuálnějšího. Ono je velmi snadné schovat se do historie. Říká se, že kdo ji nezná, je nucen prožít ji znovu, ale ten, kdo je v minulém lapen, je na tom velmi podobně, žije zkrátka včerejškem – a tím nemyslím zdaleka jen antiku, ale i ty soukromé bitvy v rodinách a vzta-zích, o kterých naštěstí alespoň ty učebnice mlčí.

Osobně si pamatuju spoustu věcí, které jsem nikdy v životě nepoužil. Třeba morseovku. Jednotlivé vola-cí znaky umím, ale kdyby na mě někdo spustil tečky a čárky frekvencí strakapouda, nepochopil bych zho-la nic. Morseovkově totiž čtu velmi pomalu. Naučil jsem se ji pomocí mnemotechnických pomůcek, tedy slov s příslušným počátečním písmenem a vhodně sestavenými krátkými a dlouhými slabikami. Znáte to taky: akát, blýskavice... Zrada přitom čeká hned u třetího písmena, u C. -.-. si zapamatujeme pomoci

slova cílovníci. Budiž, viděl ale už někdo ze čtená-řů cílovníka? Třeba jen dočista malého, úplného cí-lovníčka. A ví někdo, co je to herdek za profesi nebo konička? Je to snad někdo, kdo čeká v cíli? A proč to dělá? Je to opak startéra, který pouští závodníky na trať? Jsou to snad ti sympatičtí mladíci a mladi-ce, kteří čekají na atletickém oválu na zpocené běž-ce s ručníky, lahví nějakého pitiva a pro vítěze navíc s kytkou? Nevím...

Čárka, tečka, čárka, tečka. Co s takovou vědomos-tí? Mohl bych si na procházkách vytukávat morseov-ku na čelo, ale třeba by to někdo pochopil docela ji-nak. Nebo bych se mohl dát k námořníkům. Nejdřív bych se ale musel vyptat, jestli i tam užívání teček a čárek dávno nevyhynulo.

Další mou znalostí, která je mi úplně na nic, je roz-poznávání nerostů. Ty umím na jedničku i po letech, kdy jsme je probírali v biologii. Měli jsme v kabine-tu krásné kousky těchto přírodnin (oproti zajícovi nemusely být ani vycpané) a já je rozeznal bez chy-bičky. Jak na to? Velmi snadno.

Žula je nahoře hezky hladká, ale na boku má dvě ostré hrany, trochu jako kamenné růžky. Rula je pla-catá a uprostřed má prohlubeň, že by do ní šla nalít trocha vody. Ortorulu bych poznal už z dálky: vypa-dá jako malá pyramida, jen rohy má zaoblené, celá je trochu zdrcelá, Cheopsovi by se nelíbila, ale mně postačuje. Ano, takhle jsem se to naučil. Jednotlivě

exponáty, ze kterých nás zkoušeli, jsem se nabifloval podle jejich tvarů.

Umím to dodnes skvěle, ale je mi to k ničemu. Zejména v posledních letech chodím do přírody poměrně často, ale nikdy jsem o žulu nezavádil, rulu nezahlédl a ortonula, která je tak nápadná, snad dokonce mezitím úplně vymizela. Je to škoda, umím rozpoznat spoustu nerostů, ale jsou zřejmě tak vzácné, že na ně nikdy nenarazím. Asi jako zlato, možná ještě víc. Všude se přitom válí spousta šutrů neznámých tvarů a velikostí, kdo ví, jestli o nich vědci vůbec vědí, možná to budou úplně nové druhy.

Naučil jsem se tím netrápit, ale přece jen: Bud' mi, Stvořiteli přírodnin, tyhle zbytečnosti vymaž z paměti a nahraď je třeba slovíčky z němčiny, nebo to vezmi za druhý konec a žulu mi ukaž. Prostě zase nějakou stvoř! Planeta to určitě ještě unese. Mohl bys stvořit i ty cílovníky, pokud to tedy nejsou ti zachmuření chlapíci, kteří čekají s ručníkem v cíli toho největšího závodu zvaného život, ty mi prosím ještě neukazuj.

Mimochodem, Bože: Co je to ta blýskavice?